

Kritik mot Konkurrensverket för brister i samband med upptecknandet av förhör enligt konkurrenslagen

Beslutet i korthet: I anmälan har framförts klagomål bl.a. över vilket sätt som Konkurrensverket har valt att dokumentera inspelade förhör som genomförts i samband med en utredning enligt konkurrenslagen (2008:579). Av 5 kap. 2 § konkurrenslagen följer bl.a. att Konkurrensverket ska uppteckna en förhörsutsaga. I avsaknaden av bestämmelser avseende vilket sätt som protokollföringen ska ske, uttalas i beslutet att det faller sig naturligt att stödja sig på regleringar som styr näraliggande verksamheter, som exempelvis förundersökningskungörelsen. Samtidigt framhålls att i fråga om Konkurrensverkets dokumentationsplikt, måste hållas i åtanke att det inte är fråga om en brottsutredande verksamhet i strikt mening.

I beslutet konstateras vidare att en ordning där förhör upptecknas som en sammanfattning kan vara acceptabel från rättssäkerhetssynpunkt, om sammanfattningen ger en objektiv och fullständig bild (speglar helheten) av vad som har framkommit i samband med förhöret. Därtill måste förhørsledaren innan förhöret påbörjas göra klart för de närvarande att förhørsprotokollet ska avfattas på sådant sätt. Konkurrensverket kritiseras för att ha en rutin som innebär att förhørsledaren efter förhörets avslutande avgör på vilket sätt förhöret ska upptecknas.

Enligt huvudregeln ska uppteckning och granskning av ett förhör ske innan förhöret avslutas. Om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden kan Konkurrensverket avvakta med upptecknandet. Under sådana förhållanden ska upptecknandet och granskningen ske så snart som möjligt efter förhörets avslutande. I beslutet uttalas att det innebär att ett förhör i normalfallet ska upptecknas och granskas påföljande dag. Ytterligare någon tids fördröjning skulle kunna vara acceptabel i undantagsfall.

Konkurrensverket kritiseras för att ha tillämpat undantagsregeln för förhörs upptecknande i det aktuella fallet, trots att det står klart att förhören inte varit av komplicerad natur eller särskilt omfattande. För det fall att undantagsregeln är tillämplig, konstateras slutligen att det inte är i sin ordning att det – som i det aktuella fallet – dröjer tre veckor innan förhörspersonerna ges möjlighet att granska uppteckningarna.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 21 november 2012, begärde Aleris Holding AB och dess dotterbolag Aleris Diagnostik AB (vidare Aleris), genom ombuden advokaterna AA och BB, att JO skulle granska Konkurrensverkets hantering av förhørsprotokoll inom ramen för Konkurrensverkets ärende dnr 232/2012 och

pröva om Konkurrensverket följer gällande praxis avseende hur protokoll från inspelade förhör ska upprättas. I anmälan anförde Aleris i huvudsak följande.

Konkurrensverket har inom ramen för ärendet ålagt tre medarbetare hos Aleris att inställa sig till förhör hos verket med stöd av 5 kap. 1 § första stycket 2 konkurrenslagen (2008:579). Förhören genomfördes den 24, den 26 samt den 30 oktober 2012 och spelades i sin helhet in på ljudfiler av Konkurrensverket.

I fråga om protokollföringen från de genomförda förhören, så inleddes varje förhör med att Aleris ombud begärde att få del av fullständiga utskrifter av de inspelade förhören, alternativt kopior av ljudfilerna. Konkurrensverket har emellertid låtit meddela att verket inte avser göra en fullständig utskrift av ljudfilerna, utan i stället avser göra en "sammanfattning" av förhören. I en skrift till Konkurrensverket den 8 november 2012 utvecklade Aleris grunderna för varför man anser att verket är skyldigt att göra en fullständig utskrift av de förhör som spelats in på ljudfiler. En sådan tolkning av bestämmelserna i 5 kap. 2 § andra stycket konkurrenslagen är i linje med förarbetena till lagen, JO:s uttalanden och principen om det bästa bevismedlet.

Den 9 november 2012 avslog Konkurrensverket Aleris begäran om att få ta del av antingen fullständiga utskrifter av förhören eller en kopia av ljudfilerna. Som skäl för beslutet angav Konkurrensverket att eftersom ljudupptagningarna inte var tillförda ärendet och någon fullständig utskrift av förhören inte hade färdigställts, kunder varken ljudupptagningarna eller en fullständig utskrift av förhören lämnas ut. Konkurrensverket synes vara av uppfattningen att verket inte har en skyldighet att göra en fullständig utskrift av de inspelade förhören, trots att verket bedömt att det som har framkommit vid förhören kan vara av vikt för ärendet. Konkurrensverket lät i stället meddela att verket skulle återkomma med en av verket upptecknad förkortad utsaga vid ett senare tillfälle.

Den 14 november 2012 skrev Aleris ombud på nytt till Konkurrensverket och bad verket ompröva sitt ställningstagande rörande förhørsutskrifterna. Konkurrensverket lät emellertid den 16 november 2012 per telefon meddela att Aleris begäran inte föranledde någon åtgärd och att verkets beslut att endast skriva ut sammanfattningar av förhören stod fast. Den 19 november 2012 skickade Konkurrensverket sammanfattningar av förhören till förhörspersonerna. Dessa har således kunna ta del av förhören först tre till fyra veckor efter respektive förhörstillfälle. Inget av förhören kan anses ha varit särskilt omfattande eller ha behandlat komplicerade sakförhållanden och därmed har Konkurrensverket varit skyldigt att uppteckna förhören och låta förhörspersonerna granska uppteckningen innan förhören avslutades. Med anledning av den tid som passerat sedan förhörstillfällena, är det svårt för förhörspersonerna att, utan tillgång till förhørsinspelningarna, på ett adekvat sätt granska om uppteckningarna överensstämmer med det sagda ordet.

Utredning

Anmälan remitterades till Konkurrensverket för yttrande. I sitt remissvar anförde myndigheten, genom generaldirektören CC, följande.

Sammanfattning

- Uppgifter som lämnas vid förhör hos Konkurrensverket upptecknas.
- Konkurrensverket ger förhörspersoner möjlighet att granska en sådan uppteckning innan uppgifterna förs till ärendet, antingen i anslutning till förhöret eller så snart som möjligt därefter.
- Partsinsynen enligt förvaltningslagen (1986:223) gäller de uppgifter som tillförts ärende.

Begäran om yttrande

Inledningsvis kan Konkurrensverket påpeka att det är Aleris som begärt ut fullständiga utskrifter av förhören alternativt ljudfilerna och inte de förhörda individerna.

Mot bakgrund av det Aleris anført är frågan om förhören har varit särskilt omfattande eller har behandlat komplicerade sakförhållanden som aktualiserar undantagsregeln i 5 kap. 2 § konkurrenslagen (2008:579), KL.

Bakgrund

Konkurrensverket har den 24, 26 och 30 oktober 2012 inom ramen för en utredning om ifrågasatt konkurrensbegränsande samarbete, dnr 232/2012, hållit förhör med två medarbetare i Aleriskoncernen och en konsult varvid Aleris ombud, advokaterna vid Advokatfirman Cederquist KB, tilläts närvara. Förhören var föremål för ljudupptagning av Konkurrensverket.

Efter förhören begärde Aleris ombud, advokaterna vid Advokatfirman Cederquist KB, att få tillgång till förhören i dess helhet, antingen i form av en kopia på ljudfilerna eller i form av fullständiga utskrifter av förhören.

Konkurrensverket har den 30 oktober 2012 och den 1 november 2012 per telefon meddelat att verket anser att ljudfilerna utgör interna minnesanteckningar och att de inte ska lämnas ut. Den 8 november 2012 inkom ombudet med en skriftlig vidhållen begäran om att få del av förhören i dess helhet, antingen genom fullständiga utskrifter av förhören eller genom en kopia av ljudfilerna.

Den 9 november 2012 meddelade Konkurrensverket beslut där verket avslög begäran om att lämna ut ljudupptagningarna eller fullständiga utskrifter av förhören på den grunden att ljudupptagningarna inte utgjorde allmänna handlingar och att det inte fanns någon fullständig utskrift av förhören. Av beslutet framgick att ljudupptagningarna inte hade tillförts ärendet. Beslutet har inte överklagats.

Konkurrensverket har gett förhörspersonerna möjlighet att granska uppteckningarna från förhören den 19 november 2012.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 5 kap. 2 § KL gäller följande.

Vid förhör enligt 1 § första stycket 2 ska utsaga av den som förhörs upptecknas. Utsagan ska läsas upp eller tillfälle ges den förhörde att på annat sätt granska uppteckningen.

Uppteckning och granskning ska ske innan förhöret avslutats eller, om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden, så snart som möjligt därefter.

Den förhörde ska tillfrågas om han eller hon har något att invända mot innehållet i uppteckningen. En invändning som inte medför någon ändring ska antecknas. Efter granskningen får uppteckningen inte ändras.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2007/08:135 s. 100 ff) infördes skyldigheten att uppteckna utsaga vid förhör, protokollföring, för att möjliggöra att uppgifter som ett vittne eller en part lämnat vid förhör hos Konkurrensverket får förebringas vid förhör i domstol, om den hördes uppgifter avviker från vad han eller hon tidigare anfört eller den som ska höras förklarar att han eller hon inte kan eller inte vill yttra sig.

Beträffande protokollföringen hänvisade propositionen till bestämmelserna om protokollföring vid förundersökning som finns i 23 kap. 21 § rättegångsbalken. Där anges bl.a. vad som gäller vid uppteckningar från förhör. Motsvarande regler skulle enligt propositionen tillämpas på Konkurrensverkets förhör.

Innehållet i 5 kap. 2 § KL överensstämmer i stora delar med innehållet i 23 kap. 21 § rättegångsbalken som har följande lydelse.

Vid förundersökningen skall protokoll föras över vad därvid förekommit av betydelse för utredningen.

Sedan en utsaga av en misstänkt eller någon annan har upptecknats skall utsagan läsas upp eller tillfälle på annat sätt ges den som har hörts att granska uppteckningen. Han skall också tillfrågas om han har något att invända mot innehållet. Uppteckning och granskning skall ske innan förhöret avslutas eller, om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden, så snart som möjligt därefter. En invändning som inte medför någon ändring skall antecknas. Efter granskningen får uppteckningen inte ändras. Har utsagan först efter granskningen antecknats i protokollet, skall uppteckningen biläggas handlingarna.

I mindre mål får i stället för protokoll föras kortfattade anteckningar över det väsentliga, som förekommit vid förundersökningen.

Så snart åtal beslutats, har den misstänkte eller hans försvarare rätt att på begäran få en avskrift av protokoll eller anteckningar från förundersökningen. Har offentlig försvarare förordnats för den misstänkte, skall en avskrift utan särskild begäran lämnas eller sändas till försvararen.

Av 20–25 §§ förundersökningskungörelsen (1947:948), framgår vad protokoll och anteckningar vid förundersökning ska innehålla. Av 22 § förundersökningskungörelsen framgår bland annat följande.

Protokoll skall avfattas så, att det ger en trogen bild av vad som förekommit vid förundersökningen av betydelse för målet.

Utsaga skall, i de delar den anses bära intagas i protokollet, återgivas i så nära överensstämmelse som möjligt med det talade ordet. Ordagrann återgivning behöver dock ej ske annat än då det ligger vikt på att de exakta ordalagen inflyta i protokollet. Utsaga som ordagrant antecknats i protokollet skall sättas inom citationstecken.

Efter lagändringen i rättegångsbalken år 1999 finns en möjlighet att låta uppteckningen och granskningen anstå en kortare tid. En förutsättning för detta är dock att förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden. I motiven (prop. 1997/98:181 s. 46) framhöll regeringen att det i komplicerade ärenden kan vara svårt för förhørsledaren att under förhöret ge uppteckningen dess slutliga avfattning. Regeringen nämnde i författningskommentaren ärenden avseende ekonomisk brottslighet av större omfattning (Fitger, kommentar till 23 kap. 21 § RB, s. 23:74 a, supplement 39, dec 2002).

Konkurrensverkets hantering av förhör

Förhör är en viktig metod, bland andra, för Konkurrensverket att samla in bevisning i ett ärende. Förhör vid Konkurrensverket är som regel omfattande och/eller behandlar komplicerade sakförhållanden eftersom en bedömning av konkurrensbegränsande effekter måste göras i förhållande till det aktuella rättsliga och ekonomiska sammanhanget. Förhören kan hållas såväl med representanter för det företag som är föremål för verkets utredning som med anställda vid företaget och andra som förmodas kunna lämna värdefull information. Förhörspersonen har rätt att ha med sig ombud.

Risken för samordning är något som Konkurrensverket har att beakta. Samordning kan ske såväl mellan företag som är föremål för Konkurrensverkets utredning som mellan de personer som verket har för avsikt att höra. Om risken bedöms som överhängande att de personer som ska förhöras i utredningen ska samordna sina berättelser kan Konkurrensverket hålla samtidiga parallella förhör eller hålla förhör direkt efter varandra. Konkurrensverket förfogar dock inte över lika långtgående befogenheter under utredningen som polisen.

Vid ett förhör deltar regelmässigt två till tre tjänstemän från Konkurrensverket.

Dokumentation av förhör

Vid förhör upprättas ett protokoll av vilket framgår vem som närvarade vid förhöret, när och var förhöret ägt rum samt om det lämnats uppgifter i förhöret som omfattas av sekretess. Om det är aktuellt ska det också framgå om personen har blivit informerad om reglerna om eftergift och näringsförbud.

För att inget ska glömmas bort eller förvanskas spelas förhören regelmässigt in. Inspelningen görs med modern digital teknik och det blir en ljudfil som sparas i Konkurrensverkets datasystem. Ljudfilen lyssnas av och ansvarig tjänsteman bestämmer om den ska skrivas ut ord för ord, dialogutskrift, eller om det är lämpligare med en konsoliderad version där allt väsentligt framgår.

På Konkurrensverket har ofta gjorts den bedömningen att utredningen underlättas av arbete med en konsoliderad version. Konkurrensverket kallar den konsoliderade versionen, uppteckningen, för "*sammanfattning*". (Jfr Rikspolisstyrelsens allmänna råd om förhör som spelas in på ljudband eller videoband; RPSFS 2000:62 FAP 400-1.) Sammanfattningen ska på ett objektivt sätt beskriva de relevanta uppgifter för utredningen som framkommit vid förhöret varvid upprepningar och information som är ointressant för ärendet kan utelämnas.

Att göra en bra och rättvisande sammanfattning är en tidskrävande uppgift som kräver olika avvägningar och bedömningar. Det är viktigt att sammanfattningen riktigt återspeglar vad som förevarit vid förhöret och att det som Konkurrensverket har för avsikt att tillföra ärendet uppfattats korrekt.

Den förhörde ges möjlighet i enlighet med 5 kap. 2 § KL att granska uppteckningen och, genom att påteckna densamma, godkänna den. Anser den förhörde att sammanfattningen inte återspeglar vad som sagts vid förhöret och därmed har invändningar går Konkurrensverkets tjänstemän igenom invändningarna. Är invändningarna enligt Konkurrensverkets bedömning riktiga så ändras sammanfattningen i enlighet med dem och den rättade sammanfattningen tillförs ärendet. Efter att sammanfattningen är granskad och godkänd så ändras den inte.

Är invändningarna emellertid sådana att Konkurrensverket anser att de inte återspeglar vad som framkommit vid förhöret tillförs både Konkurrensverkets version och den förhördes version ärendet. Konkurrensverket kan även överväga att hålla ytterligare förhör för att reda ut oklarheter. En eventuell ny sammanställning skickas då åter för granskning.

Uppgifter som tillförs ärendet

Enligt 15 § förvaltningslagen (1986:223), FL, ska uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet an-

tecknas av myndigheten. Part har vidare enligt 16 § FL rätt att ta del av det som tillförts ärendet.

Konkurrensverket är av den uppfattningen att en ljudinspelning vid ett förhör är av samma slag som en tjänstemans handanteckningar som skrivs i samband med ett förhör som inte spelas in. Både ljudinspelningen och handanteckningen görs för att komma ihåg vad som sades.

Sammanfattningen är att likställa med en tjänsteanteckning som upprättas med tjänstemannaansvar. Oavsett om sammanfattningen godkänts eller inte så är det denna uppteckning som tillförs ärendet och som part har insyn i med hänsyn till de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Konkurrensverket gör löpande under utredningen bedömning av vad som ska tillföras ärendet. För det fall hela förhöret bedöms vara av betydelse för utgången tillförs det ärendet. Konkurrensverket gör då en dialogutskrift av ljudfilen. Part får insyn i det som tillförts ärendet.

Konkurrensverkets dnr 232/2012

Konkurrensverket utreder ett misstänkt konkurrensbegränsande samarbete avseende tjänster inom klinisk fysiologi och klinisk neurofysiologi mellan två företag, varav Aleris Diagnostik AB är ett. Misstankarna rör en överträdelse av förbudet i 2 kap. 1 § KL genom att företagen ska ha avtalat eller samordnat sig inför en upphandling.

Konkurrensverket har hållit förhör med flera personer från Aleriskoncernen under relativt kort tid. Konkurrensverket har tillmötesgått Aleris önskemål om tidpunkt för förhören i stor utsträckning.

Under samma tidsperiod har Konkurrensverket även hållit förhör med ett antal personer från andra företag som är föremål för Konkurrensverkets utredning i samma ärende.

Konkurrensverket har i det aktuella ärendet valt att arbeta med sammanfattningar från förhör. Förhörspersonerna har inledningsvis informerats om att Konkurrensverket ämnar upprätta en sammanställning av de uppgifter från förhören som verket har för avsikt att tillföra utredningen. Förhörspersonerna har fått del av uppteckningarna cirka tre veckor efter förhörstillfället. Förhören har inte varit okomplicerade till sin natur. Uppteckningarna är mellan tre och sex sidor. Med anledning härav och med hänsyn till att Konkurrensverket under den aktuella koncentrerade tidsperioden har hållit ett flertal förhör med personer från olika i utredningen involverade företag har Konkurrensverket behövt denna tid för att sammanställa uppgifterna från förhören.

Avslutande kommentarer

Konkurrensverket anser inte att det föreligger någon skyldighet att upprätta fullständiga förhørsutskrifter. Konkurrensverket har i detta fall följt tillämpliga bestämmelser och sin interna praxis. Uppteckningarna är väl avvägda och avspeglar vad som sades vid förhören. Att det tagit Konkurrensverket tre veckor att färdigställa uppteckningarna får anses vara en rimlig tid i sådana här sammanhang. Om förhören, som Aleris anför, var av enkel beskaffenhet torde det inte vara svårt för förhörspersonerna att uttala sig om huruvida Konkurrensverket uppfattat dem korrekt i sammanfattningen.

Det kan slutligen tilläggas att Aleris genom ombudet tilläts närvara vid förhören i den aktuella utredningen. Aleris kommer även att ha rätt att få del av uppteckningarna från förhören när de tillförts ärendet. Sammanfattningarna har ännu inte tillförts ärendet eftersom förhörspersonerna genom Aleris ombud låtit meddela att de i avvaktan på JO:s beslut inte vill kommentera uppteckningarna.

Aleris yttrade sig över remissvaret och anförde bl.a. följande. De tre genomförda förhören var av enkel beskaffenhet och pågick under kort tid (uppskattningsvis mellan trettio minuter och en och en halv timme). Även Konkurrensverkets sam-

manfattningar av förhören var korta (mellan tre och sex sidor långa). Förhören har inte heller behandlat komplicerade sakförhållanden, utan förhörspersonerna skulle huvudsakligen beskriva ett visst historiskt händelseförlopp och besvara vissa frågor om korrespondens som utväxlats. Det framkom inte några uppgifter vid förhören som förhörspersonerna eller Konkurrensverket behövde kontrollera efter det att förhören avslutats.

Varje förhör inleddes med en framställning av Aleris ombud om att få ta del av fullständiga utskrifter av de inspelade förhören alternativt kopior av ljudfilerna. Konkurrensverkets uppgift att en sådan framställning gjorts först efter det att förhören avslutades är således inte korrekt. Inte vid något av förhören kom Konkurrensverket och förhörspersonerna överens om hur förhören skulle dokumenteras. Vid det första förhöret den 24 oktober 2012 meddelade Konkurrensverket att verket avsåg att upprätta en sammanfattning från förhöret. Förhörspersonen accepterade inte detta tillvägagångssätt och Aleris ombud framförde att Aleris ville ta del av fullständiga utskrifter av förhören alternativt kopior av ljudfilerna. Vid de två övriga förhören nämnde inte Konkurrensverket hur förhören skulle komma att dokumenteras.

Aleris yttrande skickades till Konkurrensverket för kännedom.

Bedömning

Inledningsvis vill jag framhålla att JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheter har följt de regler som gäller för förfarandet. JO kan inte ändra eller upphäva ett beslut som en myndighet har fattat. Således brukar JO inte ta ställning till om ett beslut är riktigt i sak. Det gör att jag inte kommer att göra några uttalanden avseende Konkurrensverkets beslut att inte lämna ut ljudfilerna från de genomförda förhören.

Konkurrensverket har i sitt remissvar redogjort för bestämmelserna i 5 kap. 2 § konkurrenslagen, som rör verkets skyldigheter att uppteckna förhör i samband med utredningar angående konkurrensbegränsande samarbeten. Reglerna har utformats med 23 kap. 21 § rättegångsbalken som förebild. Bestämmelserna i konkurrenslagen tillskapades samtidigt som det infördes en uttrycklig möjlighet att återropa förhörsutskrifter i samband med förhör inför domstol (se 8 kap. 14 § konkurrenslagen jfr med 36 kap. 16 § andra stycket rättegångsbalken). Avsikten var att på så sätt skapa rättssäkerhetsgarantier motsvarande de som gäller vid en förundersökning i brottmål (se prop. 2007/08:135 s. 101 f.).

I motiven till konkurrenslagen uttalade regeringen att det inte var nödvändigt att ytterligare reglera protokollföringen för att en förhörsuppteckning ska få förebringas vid förhör i domstol (se prop. 2007/08:135 s. 102). Konkurrensverket har i sitt yttrande redogjort för delar av de bestämmelser i förundersökningskungörelsen som reglerar vad som ska antecknas i ett förundersökningsprotokoll. I avsaknaden av mer detaljerade bestämmelser avseende Konkurrensverkets protokollföring, faller det sig naturligt att stödja sig på regleringar som styr näraliggande verksam-

heter. Detta inte minst mot bakgrund av att bestämmelserna i 5 kap. 2 § konkurrenslagen infördes för att skapa ett rättssäkert förfarande. Samtidigt måste, i fråga om Konkurrensverkets dokumentationsplikt, hållas i åtanke att det inte är fråga om en brottsutredande verksamhet i strikt mening.

Konkurrensverket har i sitt remissvar uppgett att verket ”ofta” upptecknar genomförda förhör som en ”konsoliderad version” (sammanfattning). I dessa fall skrivs inte förhören ut ordagrant. För att ett sådant tillvägagångssätt ska vara acceptabelt från rättssäkerhetssynpunkt krävs, enligt min uppfattning, att sammanfattningen ger en objektiv och fullständig bild (speglar helheten) av vad som har framkommit i samband med förhöret. Därtill måste förhørsledaren innan förhöret påbörjas göra klart för de närvarande att förhørsprotokollet ska avfattas på sådant sätt. Det är således inte i sin ordning att – såsom Konkurrensverket beskrivit sina rutiner – förhørsledaren efter förhörets avslutande avgör huruvida förhöret ska skrivas ut ordagrant eller som en sammanfattning (jfr JO:s beslut den 15 oktober 2002 i dnr 1856-2002).

Trots de rutiner som beskrivits i föregående stycke, har Konkurrensverket gjort gällande att förhörspersonerna i det aktuella fallet inledningsvis informerades om att förhören skulle skrivas ut som sammanfattningar. Detta har tillbakavisats av Aleris, som å sin sida har gjort gällande att Konkurrensverket informerade om sin avsikt först i efterhand. I denna del står ord mot ord och enligt min uppfattning kan ytterligare utredning inte förväntas ändra på detta förhållande.

Enligt huvudregeln i 5 kap. 2 § andra stycket konkurrenslagen ska ett förhör upptecknas och granskas innan förhöret avslutas. Så behöver inte ske om förhöret är särskilt omfattande eller behandlar komplicerade sakförhållanden. Uppteckning och granskning ska då ske så snart som möjligt därefter. Enligt motiven till 23 kap. 21 § andra stycket rättegångsbalken, kan undantagsregeln vara tillämplig i ärenden avseende ekonomisk brottslighet av större omfattning. Om uppteckningen inte sker innan förhöret avslutats, så ska i normalfallet uppteckningen färdigställas på följande arbetsdag (se prop. 1997/98:181 s. 47).

Utredningen visar att Konkurrensverket i det aktuella fallet genomförde tre förhör den 24, den 26 och den 30 oktober 2012. Den 19 november 2012 (drygt tre veckor efter det första förhöret) gavs förhörspersonerna möjlighet att granska förhörsuppteckningarna. Enligt Konkurrensverket var förhören ”inte okomplicerade till sin natur” och uppteckningarna uppgick till mellan tre och sex sidor. Detta förhållande och att verket genomfört ett flertal förhör under kort tid, gjorde att undantagsregeln – enligt Konkurrensverket – var tillämplig.

Jag noterar att Konkurrensverket inte närmare har utvecklat vad som gjort att förhören inte har varit okomplicerade. Mot detta ska ställas Aleris uppgifter. Enligt Aleris var förhören okomplicerade och bestod i att förhörspersonerna skulle beskriva ett visst historiskt händelseförlopp samt besvara vissa frågor om korrespondens som utväxlats. Dessa påståenden har inte tillbakavisats av Konkurrensverket.

Jag vill understryka att hur Konkurrensverket väljer att organisera sitt arbete saknar betydelse för undantagsregelns tillämplighet. Det är således inte acceptabelt att Konkurrensverket – på grund av att verket valt att genomföra ett stort antal förhör under kort tid, med arbetsanhopning som följd – väljer att uppteckna förhören i efterhand. Med beaktande av de uppgifter som Aleris lämnat angående förhörens syfte sammantaget med förhörssammanfattningarnas omfattning, framstår det enligt min mening som klart att ärendet inte har varit av sådan komplicerad natur eller att förhören varit så pass omfattande att undantagsregeln varit tillämplig. Förhören borde således ha hanterats enligt huvudregeln i 5 kap. 2 § andra stycket konkurrenslagen.

Av Konkurrensverkets yttrande framgår vidare att de förhör som genomförs av verket ”som regel är omfattande och/eller behandlar komplicerade sakförhållanden”. Jag ifrågasätter inte att Konkurrensverkets verksamhet gör att undantagsregeln för upptecknande av förhör behöver tillämpas i större omfattning än vad som är fallet vid förundersökningar i brottmål. Dock vill jag framhålla att det är fråga om en undantagsregel och den får inte göras till en huvudregel i myndighetens rutiner. Det måste således göras en bedömning i varje enskilt fall huruvida undantagsregeln är tillämplig.

För det fall Konkurrensverket använder sig av undantagsregeln så ska uppteckning och granskning av förhöret i normalfallet ske påföljande dag. Ytterligare någon tids fördröjning kan vara acceptabel i undantagsfall. Det är emellertid inte i sin ordning att det – som i fallet med Aleris förhör – dröjer tre veckor innan förhörspersonerna ges möjlighet att granska uppteckningen.

Vad som i övrigt har framkommit i ärendet föranleder inte någon kommentar från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i det ovan sagda.